

Fokusgrupper i forbindelse med projektet Kvalificeret kulturformidling via web-tv

- Af Magnus Kaslov, projektkoordinator på SMK

Fokusgruppe med ARKENs BGK hold

Deltagerne var udvalgt på baggrund af deres interesse for kunst. Jeg vurderede, at det ikke ville være relevant at tale med unge, der ikke som forudsætning havde en interesse for området. I så fald ville der være tale om en målgruppeundersøgelse nærmere end en brugerundersøgelse. Når ARKENs hold af grundkursuselever blev valgt frem for SMKs egne ULK'ere for at sikre, at de ikke var for tæt på huset og havde et tilhørsforhold, der gjorde dem partiske. Jeg kontaktede deres underviser Thorbjørn Beckman, der opfordrede mig til at stå en invitation til fokusgruppen op på deres fælles Facebookgruppe, og det var sådan jeg rekrutterede de deltagende. Der blev lavet aftale med fem personer, hvoraf en ikke mødte op. Deltagerne var: Svend på 19, Maria på 19, Adam på 20 og Amalie på 18.

Undersøgelsesdesignet var lavet med fokus på de konkrete filmproduktioner og bredden af de forskellige typer film. Derudover var det et sekundært fokus, hvordan navigationen og hjemmesidens kontekst blev opfattet, og hvordan filmene overordnet afspejlede SMK. Det lykkedes at få brugbare reaktioner på både filmene hver for sig og samlet samt navigationen omkring filmene. Forløbet varede 1½ time og blev dokumenteret med diktafon. Jeg skrev desuden enkelte observationer ned undervejs.

Forløbet var følgende: Jeg præsenterede mig selv som ansat specifikt til opgaven med at samle erfaringer med web-tv og derunder at indsamle brugermeneringer. Jeg fortalte, at jeg ikke havde produceret nogen af filmene og derfor ikke var personligt investeret. Det gjorde jeg for at sikre, at de så mig som neutral og ikke ville holde sig tilbage i deres kritik. Jeg startede med at spørge til deres forhåndskendskab til SMKs web-tv og til deres umiddelbare forhåbninger til, hvad et museum kunne frembringe af levende billeder. Derefter så vi en film ad gangen vist via en projektor med tilhørende højtalere afviklet direkte fra SMKs hjemmeside. Det er vigtigt for undersøgelsen, at filmene blev afviklet fra hjemmesidens kontekst, da det er den kontekst filmene optræder i for alle vores brugere. De afviklingsfunktioner og den kontekst som hjemmesiden udgør, har en indflydelse på, hvordan filmene aflæses og opfattes og må derfor ses som en vigtig del af SMK Web tv som sådan.

De udvalgte film var valgt for at illustrere de forskellige typer af film som SMKs har på sit website. Derudover var der vægtet film, som jeg/vi vurderede var gode og som i deres sammensætning var repræsentative for, hvad der lå på sitet.

De valgte film var:

- Udstillinger: **Tal R laver farvetræsnit**
- Portrætter: **C.W. Eckersberg**
- Udstillinger: **Gottorfer Codex: I fuldt flor!**
- Udstillinger: Fotografier: **Introduktion til "Fotografier"**
- Udstillinger: Wilhelm Freddie: **Kærlighedens Triumf**
- Udstillinger: Bjørn Nørgaard: **Interview: Bjørn Nørgaard**
- Bag om museet: **SMK på Roskilde Festival 2011**

Nogle af filmene stoppede jeg undervejs af tidshensyn. Jeg stoppede, når jeg vurderede, at interviewpersonerne havde en god fornemmelse af, hvad formen og indholdet var. Jeg sagde ikke på forhånd, om eller hvornår jeg ville stoppe dem. Filmens varighed var (som normalt på hjemmesiden) synlig, når filmene blev startet.

Målet for fokusgrupperne var at få deltagerne til at tale om deres oplevelse af og interesse i filmene. Jeg havde enkelte retningsgivende spørgsmål og forsøgte derudover at spørge ind til deres kommentarer, når det virkede relevant. Efter hver film, spurgte jeg, om de ville have set filmen til ende derhjemme. Jeg spurgte om, hvad det var for en slags film, hvad den handlede om, om der var noget bestemt de havde lagt mærke til undervejs, og om hvem de mente filmen henvendte sig til. Det viste sig at være en fin katalysator til at få dem til at reflektere og forholde sig til kvalitet, form og hvem filmene taler til og hvorfor. Undervejs i forløbet behøvede jeg stille færre og færre spørgsmål og snakke startede mere af sig selv.

Afslutningsvis bad jeg dem betragte alle filmene samlet og kommentere på, hvad de mente om dem tilsammen. Jeg bad dem så sammenligne det indtryk som filmene gav til sammen med det billede de i forvejen havde af SMK; for at undersøge om de to størrelser var forenelige eller om de var forskellige. Jeg spurgte også kort til hvordan de oplevede navigationen på hjemmesiden, hvilket også var dukket op undervejs i samtalen.

Fokusgrupper med SMK digitals brugerpanel

Først forsøgte jeg at rekruttere gæster i museets forhal, der havde set video på vores hjemmeside. Det valg blev truffet ud fra overvejelser omkring, at vi på hele vores hjemmeside har ca. 2/3 brugere, der bruger

hjemmesiden i forbindelse med et besøg, at en lignende del af vores brugere kommer fra hovedstadsområdet, og at vi på web-tv-statistikken har en lignende geografisk fordeling. Det pegede på, at vores typiske web-tv seer efter alt at dømmes er sammenfaldende med vores fysiske brugere.

Det blev dog tydeligt, at det ikke var muligt eller ønskværdigt at rekruttere på den måde. Det var tydeligt, at selv om vi ønskede at tale med kvinder 45+, så ønskede kvinder 45+ i forhallen ikke at tale om videoer på vores hjemmeside. Mit indtryk var, at det ikke var noget, som de følte, at de havde noget at sige om, og derfor ikke følte sig rustet til at tale om det – og det på trods af mine forsikringer om at særlige forudsætninger ikke var nødvendige.

Det var vigtigst for projektet – netop da fokus er kvalitative undersøgelser – at finde folk, der havde lyst til og mod på at tale om emnet og at målgruppeovervejelser måtte være sekundære i forhold til det. Man kan også med god ret indvende, at selv om SMKs typebruger måske er kvinder 45+, så medfører det ikke, at det kun er dem, som vi bør høre, hvad de har at sige om vores web-tv. Desuden taler museets nye kommunikationsstrategi for en anderledes forholde sig til brugergrupper end kun en aldersafgrænsning.

Vi valgte derfor at genoptage kontakten til et brugerpanel, der blev oprettet til SMK digital, og som løbende får tilmeldinger via hjemmesiden. Jeg mener helt afgjort, at det er samme type bruger, som man vil få i tale af den ene eller anden vej, men at rekruttering via hjemmesiden formentlig stemmer bedre med web-tv seerne.

Jeg skrev en email til samtlige i brugerpanelet og endte med 14 deltagere, der blev delt i to fokusgrupper. To deltagere mødte ikke op. Alders og kønsfordeling viste en overvægt af kvinder og yderligere en overvægt af personer over 45, hvilket spejler vores fysiske brugeres fordeling ganske fint.

Deltagerne var:

Gruppe 1		Gruppe 2	
Marianne Schou Delkus	48 år	Gitte Lunde Jørgensen	46 år
Niels Winther	75 år	Pernille Frimand	48 år
Asger B. Andersen	66 år	Pia Weise	48 år
Julie Byskov Gade	31 år	Christina Stjärnqvist	44 år
Rolf Kauffmann	23 år		
Eva Botofte	51 år		
Gitte Vang Sørensen	41 år		
Lisbet Michelsen	39 år		

I alt 9 kvinder hvoraf 5 var over 45 og 3 mænd. Dog bør Rolf Kauffmann regnes fra, da han ikke sagde spor under hele fokusgruppeforløbet.

Fremgangsmåden for de to fokusgrupper sammensat fra brugerpanelet var magen til den jeg anvendte for den unge fokusgruppe, dog med den undtagelse at med gruppe 1 nåede vi ikke længere end til og med Wilhelm Freddies Kærlighedens triumf. I gruppe to skiftedes filmen om Bjørn Nørgaard ud med filmen "Danh Vo. 'Hip hip hurra'", da jeg mente, at der manglede en repræsentant for den type af film i den generelle sammensætning i undersøgelsesmateriale. Det var en rettelse i undersøgelsesdesignet baseret på erfaringen fra fokusgruppe 1.

Der viste sig at være en stor del af pointerne, som gik igen i de to fokusgrupper fra brugerpanelet. Der var selvfølgelig også forskelle, men indtrykket var klart, at der er enighed om, hvad der fungerer godt, og hvad der er mindre godt. Endnu mere interessant er dog, at der ikke altid er enighed mellem den unge fokusgruppe og de to brugerpanelgrupper.

Hvad sagde de?

For at prøve at gribe det store lidt diffuse spørgsmål om "hvad godt web-tv for en kulturinstitution er" (i forbindelse med fokusgrupperne kunne dette passende omformuleres til: "Hvad er godt web-tv for kulturinstitutionsbrugerne) og forhindre spørgsmål som fx "er denne speaker god eller dårlig" valgte jeg at bruge en række forskellige typer af film som udgangspunkt for kritik, for at bruge SMKs materiale som et bredt grundlag. I fokusgruppernes kritik dukkede der temaer op undervejs, som kan være med til at pege på, hvad brugerne synes, er godt web-tv.

Filmenes kontekst og seerforudsætninger

En stor del af videoerne på SMK Web TV er produceret i forbindelse med udstillinger, hvor de har spillet en rolle i formidlingen – enten som et online tillæg eller er blevet vist direkte i udstillingen, på skærme, håndholdte enheder (som smartphones eller iPads) eller interaktive borde. Når filmene ses på smk.dk er de derfor taget ud af deres oprindelige kontekst. Det konteksttab kan have en stor indflydelse på, hvordan filmene opleves, og det er noget som alle fokusgrupperne berører. Samtidig får filmene en ny kontekst i og med SMK Web TV. En kontekst, der udgøres af de øvrige film og den navigation og formidling, der er tilknyttet filmene. Der er ligeledes også en række kommentarer om, hvordan denne nye kontekst fungerer og ikke fungerer.

Når videoerne er produceret til at indgå i en specifik sammenhæng gør det, at deltageren har problemer med at afkode de implicite præmisser, der ligger til grund for videoerne. Det får dem til at spørge om, hvad filmene bruges til og hvor de kommer fra.

I det følgende taler fokusdeltageren fra Fokusgruppe 1 om filmen "Tal R laver farvetræsnit". Der opstår uenighed om hvorvidt det, Tal R siger i filmen, er abstrakt eller konkret:

Gitte: Jeg synes, filmen er abstrakt. Alt det, han siger, er meget abstrakt. Han forklarer ikke på noget tidspunkt, hvordan det han siger passer til materialet, han står med.

Niels: Jeg synes, den er meget konkret. Er glad for den kontrast som filmen gav til de gamle træsnit i udstillingen. Jeg synes, det er et scoop – men det vil jeg også sige – det er et scoop i sammenhæng. Hvis man bare sidder og ser den som web-tv, nå ja så er det Tal R, der sidder og snakker. Men hvis man har været nede og se de gamle træsnit og pludselig ser en mand i moderne tid stå og lave noget...

Asger: Afhængig af forudsætningen. Om den er abstrakt eller konkret kommer an på hvilke forudsætninger man kommer med. ... Når man kommer med gode forudsætninger er det jo alle tiders. På internettet, der er det jo alle der kommer ind. Der skal man ledes ind.

...

Niels: Jeg opfatter den som hørende til en konkret udstilling: I skal forestille jer en masse sale med gamle træsnit og så har man sat en moderne kunstner til... og der er ikke abstrakt, det er *så* konkret i den funktion. Jeg synes ikke, den er så genial, hvis man bare plumper ind i den og ser den.

Gitte. Det er jo så min forudsætning. ... Men hvis den skal have et efterliv efter udstillingen, så mangler den måske en forankring til noget andet. Det kan så være en introduktion eller et link til den tidligere udstilling, så den træder ind i en anden kontekst.

Samtalen udkrystalliserer meget fint at i og med at videoen fjernes fra udstillingens sammenhæng, så ændrer videoens funktion og betydning sig også.

Fokusgruppe 2 berører også emnet om, hvad Tal R-filmens oprindelseskontekst er:

Christina: Men altså, hvorfor har man kun lavet Tal R og træsnit? Er det del af et større Tal R tema? I den forbindelse kunne det faktisk være rart via et link at se: "*Hvad er konteksten?*" Hvad for en kontekst er den hevet ud af? Det, ville jeg synes, var interessant.

Pernille: Jeg giver dig ret. Det ville være rart at se lige med årstal også og kunne læse "*den er produceret i forbindelse med den udstilling*"

Christina: Så ville jeg i hvert fald se det med andre øjne, tror jeg.

...

Christina: Igen er det ærgerligt, at siden ikke bygget op med indhold, så man kan søge baggrund. Så man insinuerer, hvad folk skal have ud af det, og hvor det kommer fra. Kontekst og udstilling og hele pibetøjet. Links.

I Fokusgruppe 3 er der lignende spørgsmål blandt de unge. Her spørger Adam til kategoriseringen af filmen Interview med Bjørn Nørgaard på SMK Web TV:

Adam: Den ligger inde under Bjørn Nørgaard 3 film? Og så er det nogle film, som I udstiller herude? Jeg prøver bare at spore mig ind på, hvad interviewets kontekst er.

Når videoen flytter kontekst og bliver en del af web-tv-arkivet i stedet for en del af en udstilling, så spiller web-konteksten og navigationen i denne ind i på oplevelsen og forståelsen af videoen. Det bliver den kontekst brugeren forsøger at hente ekstra information fra, hvis brugeren bliver i tvivl om hvordan videoerne skal forstås. Det er det, Adam gør i citatet ovenfor. Han er forvirret over, hvad det er, han ser og leder efter hjælp i den mappestruktur, som navigationen i SMK Web TV er bygget op omkring.

Navigationen i SMK Web TV

Der blev i alle fokusgrupperne kommenteret heftigt på navigationen i SMK Web TV. Nogle af de ting, der blev peget på er kategoriseringerne og beskrivelserne af filmene, om filmenes indbyrdes sammenhæng og om muligheden for visuel navigation. Det er emner, der hænger tæt sammen med pointerne omkring filmenes kontekst og kontekstafhængighed.

Der ligger en kort beskrivelse til hver film i SMK Web TV, der på et par linjer forklarer hvad videoerne viser, men deres oprindelige kontekst forklares ikke videre. I stedet bliver det de kategorier, som videoerne er ordnet i, der giver dem en kontekst. De fleste film er samlet under overskriften *Udstillinger*.

Fg1

Julie (i opsummering): Man kunne godt ønske, man prioriterede filmene. Der er mange film og helt klart nogen, der er bedre end andre, så jeg mangler noget der siger 'den her skal du se'. Eller at de fremhæver det lidt mere på forsiden. Jeg havde faktisk lidt svært ved at finde det, da jeg var derhjemme ...

Gitte (som opsummering til sidst): Fint varieret udsnit af, hvad man kan lave af film. Man skal tænke på max længden. Men først og fremmest hæfter mig ved, at der ikke er nogen guidning i, hvordan de er stillet op. For vi kan jo alle sammen se, der er forskellige typer, der er dem om kunstnerne og udstillingerne, bag om museet. Men de ligger i en lang liste side om side. Kategoriseret lidt mere.

Fg2

Gitte: Jeg tænker, at hvis man arbejdede mere med strukturen og tematikker, og hvis man arbejder mere med navigationen og relationerne, så ville man simpelthen få så meget. Og det der med metadata, vi talte om. Det ville løfte det der site sindssygt meget. Lige nu virker det gammeldag, at det kun er film.

Store og små fortællinger

Deltagerne i fokusgrupperne så og diskuterede film af en række forskellige typer. En konceptuel forskel er meget tydelig mellem filmene om Tal Rs arbejde med at lave et farvetræsnit og de portrætfilm, der er udviklet til Kunsthistorier-projektet, hvoraf fokusgrupperne så portrættet om Eckersberg. De to film adskiller sig grundlæggende i den måde, der fortælles på. Groft sagt er forskellen mellem en dramatisk fortælling (Tal R) og en episk fortælling (Eckersberg) - eller hvad man kunne kalde forskellen mellem den lille og den store fortælling.

Der er tydelige forskelle mellem, hvad de unge i Fokusgruppe 3 siger, og det de to repræsentative fokusgrupper (Fokusgruppe 1 og 2) siger.

Kort fortalt står de unge meget afvisende overfor portrættet, hvorimod de to repræsentative grupper er glade for den form for formidling.

Fg3

Maria (om Tal R): Jeg synes, det er ret fedt, fordi den har en form, der går væk fra det der *Stats ..* øøh – det der påtagede, at man skal informere og formidle kunst, det skal være pædagogisk. Jeg synes, det er ret fedt, at det handler om det kunst reelt er, og ikke er skolelærer-agtig.

Adam: Den går rent ind, fordi den netop ikke er autoritativ. Der er ikke en autoritet i voiceover, der fortæller. Det er bare Tal R, der fortæller om sin kunst.

Maria: Man kunne godt have forestillet sig, at Statens Museum for Kunst havde lavet sådan en film ”Det her det er Tal R, han er kunstner” hvor de ligesom taler ned til folk. Her taler de i øjenhøjde.

...

Maria (Om Eckersberg, set efter Tal R): Det er jo præcis det, vi talte om før. Den her film lugter jo langt væk af skoling og institution, og den der belærende stemme. Det er selvfølgelig også en udfordring, for vi taler om en tung historisk periode, der er en masse faglig viden og kunstnere er død, så man kan ikke lave en Tal R-lignende film. Men jeg synes, det er ærgerligt, for det er rigtig spændende kunst, men det bliver formidlet røvsygt. Altså, det gør det. Jeg ved ikke, hvordan man ellers skulle gøre det, men jeg synes virkelig ikke, det er spændende.

Adam: Hvis der er noget, vores generation bliver fornærmet over, så er det at blive undervurderet.

Maria: Præcis. Det er det der med, at blive talt ned til - ik?

...

Svend: Jeg ville tro målgruppen var standart – hvad er det nu det hedder – ”Dorte”. ... Kvinder omkring 60 år.

Maria: Men er det ikke pointen, at der ikke er nogen, der gider gå ind på Statens Museums for Kunsts side og se det der? Jeg tror da ikke engang, Dorte ville gide se det der.

...

Amalie: Men hvis indgangsvinklen bare var anderledes, så man tog udgangspunkt i billederne. Her tager man udgangspunkt i hans historie og putter kunsten ind. Og det burde være omvendt, når det er hans kunst, det handler om

Fg1

Niels (udbryder spontant lige efter jeg stopper Eckersbergportrættet): Herligt!

Gitte: Ja men jeg bliver begejstret, for jeg synes at formidlingstekst og billeder hænger vildt godt sammen. Der er så mange ord der bliver vist.

Lisbeth: Ja det er klassisk old school. Man føler sig oplyst ikke?

Niels: Det er lige ud ad lande vejen.

Marianne: Jeg bliver en lille smule irriteret over stemmen. Jeg tror det var en af dem jeg så derhjemme og kikkede væk fra. Der er bare DR2 ned på en computer. Jeg blev irriteret over at speaken er salvesfuld. Men oldschool, helt klassisk formidling. Jeg kan bedre li den anden film (Tal R laver farvetræsnit), men det kan man jo ikke med Eckersberg.

Julie: Der er lidt for mange informationer. Og den er kedelig på den måde, at den er ligesom at få læst en Wikipedia-artikel op. Der er ikke nogen historie, eller noget spænding. Man kunne ligeså godt have læst på Wikipedia og så får man også billederne.

Fg2

Christina (om Tal R-filmen): Man skal være meget interesseret, hvis det skal holde dig fanget fra start til slut. Men det er meget befriende med den der langsomme proces. At man er helt inde og mærke med.

Pernille: Altså, jeg synes modsat det er godt man får fulgt det hele også fejlene så der ikke bare pling er et færdigt tryk. At det er processen og de overvejelser han gør.

Gitte: Jeg er enig for sådan en film kan tjene mange formål. Hvis man ser det som en slags anskueligheds undervisning. Uden at vi starter med A og slutter med ÆØÅ. Hvis man ikke ved noget om den kreative proces, at der er en udvikling i det. Det er ikke alle, der ved det.

...

Christina (om Eckersbergportrættet): Jeg fik en fornemmelse af noget gammeldags. Noget lidt konstrueret, det var ikke så nærværende eller overbevisende.

Pia: Jeg synes faktisk, den var en rigtig god måde, at fortælle hans historie på. Jeg synes faktisk, det var ret interessant. Jeg synes, det var fantastisk godt.

Pernille: Jeg tænker, det er en klassisk måde at lave det på med tidslinjen og det hele. Og det passer jo meget godt til de historiske malere.

Gitte: Jeg synes, det er Danmarks Radio ... Jeg bliver en anelse irriteret over, at man vil så meget. Og det er jo med den gode vilje. Men det er bare for meget. I forhold til Tal R der er der en nydelse i det med at "nu er det her, vi er" – så kan det godt være, vi manglede noget andet der – men på den måde er de i hver sin ende af noget formidlingsmæssigt.

Gitte har helt ret i, at de to film befinder sig "i hver sin ende af noget formidlingsmæssigt". I Aristoteles' klassiske udlægning overholder dramaet: tidens, stedets og handlingens enhed. Dramaet har en handling, der foregår i et "nu" på et bestemt fysisk sted med centrale personer. Den episke fortælling kan være løsrevet fra et nu og et sted og have en ukendt fortællerstemme, der beretter fortællingen – ligesom portrætfilmene.

Fokusgruppernes kommentarer kan ikke bruges til at afvise den episke fortælling som brugbar form, men de kan være med til at pege på og minde os om erkendelser, som vi måske allerede kender, men som vi ikke desto mindre skal holde os for øje: Fx at fortællinger med en klar dramaturgi fungerer rigtig godt i medier med levende billeder. Og at vi har en række yngre generationer, der er opvokset og skolet med den type dramatiserede fortællinger i højere grad end de ældre generationer og derfor foretrækker denne type fortælling.

Nye verdener og talende billeder

Det er gennemgående i alle fokusgrupper, at der bliver kommenteret meget positivt på videoer, hvor billederne er informationsmættede og især videoer, der viser ting, man, som normal gæst på museet, ikke kan få lov at se. Det gør sig gældende på forskellige områder: Close-ups, der viser flere detaljer, end man ville kunne komme tæt nok på til selv at se og billeder af ting, man slet ikke ville have mulighed for at se, som fx at se kunstnere og konservatorers arbejde, eller hvad der foregår bag museets lukkede døre.

Fg3

Maria (i forbindelse af Tal R-filmen): ... Kunst kan nogen gange godt være langt væk, noget man ikke rigtig tør røre ved. Der er en distance, men hvis man ser "når, det er bare sådan man sidder og arbejder med det", så bliver man inspireret.

...

Amalie (i forbindelse med Eckersberg portrættet): Alt det, vi får at vide her, er noget man kunne have læst sig til på nettet. Det var det jo overhovedet ikke som med Tal R, der får man indblik i noget, man ellers ikke ville stifte bekendtskab med. Det er det mest interessante.

Fg2

Gitte (om Gottofer Codex): Man kommer jo også tæt på. Det er jo en detalje, hvor hun sidder og løsner noget papir. Man er jo også tættere på, end hvis man fik mulighed for at gå igennem sådan et laboratorium. Og det er jo også mediets styrker: At man kan zoome helt ind. Jeg synes, at den slags behind the scenes-film, det kunne også være at hænge en udstilling op eller hvad de laver på museet om natten. Sådan noget er jo vildt spændende, for det kommer man jo ikke til at se, hvis man ikke arbejder på museet. En udstilling kan man jo altid se. De her mere finurlig eller nørdede ting.. altså man kan vælge til eller fra, men det er det, vi virkelig ikke har mulighed for normalt.

Fg1

Gitte (om web-video generelt): For mig er video en appetitvækker, noget man kan hygge sig med. Der skal være en bonus, så man får fornemmelsen af, at får noget ekstra. Men det kan være både viden og noget sjovt.

Julie (om Tal R-filmen): Det er ret sjovt, at komme bagom processen... Det er nogle rigtig flotte billeder, Tæt på træet og tæt på hans værktøjet og ser farverne blive blandet.

...

Marianne (om Gottofer Codex): Jeg kom til at smile undervejs, for det er simpelthen så nørdet, men der er enormt dejligt også. Jeg tænker også 'hold da op, det er også det, Statens Museum for kunst er. Det er ikke kun folk, der tager imod penge og viser rundt og hænger billeder op. Der er også det, SMK arbejder med' Det er en meget mere bred opfattelse af, hvad museet arbejder med. Den skaber troværdighed og 'wow'. Og hvor er der en masse jobs, jeg ikke kender til.

Gitte: Fuldstændigt enig. Det er rart at komme om bag kulisser og se alt det andet arbejde - og alt det, man ikke kan læse sig til.

...

Niels: Det var komisk og bøgerne var utrolige. Så man kunne godt blive hængende bare for at se det stof, de arbejder med.

Niels (i opsummering til sidst): To film virker stærkt, og det har at gøre med den måde, man fotograferer på. Man skal tænke på den lille skærm: Tal R og nørderne [Gottofer Codex, MK] Der er vi helt inde tæt på. Det virker stærkt. Når jeg tænker tilbage på det, så er det de to ting, jeg har oplevet.

Om at se ting færdigt

Under fokusgrupperne kom der både spontane kommentarer omkring lysten eller manglen på lyst til at se videoer til ende, ligesom jeg også spurgte ind til det, da vores statistik og formodninger også peger på, at det er en udfordring i forbindelse med web-tv.

Fg2

Pernille (indledende om kendskab til SMK Web TV): Jeg synes, udbuddet er stort, men jeg må indrømme, at jeg ikke har fået set noget af det. Jeg har tænkt, at det må jeg gøre på et andet tidspunkt, men så er jeg aldrig kommet til det. Men det er jo godt at vide, det er der i hvert fald.

...

Christina (Om Eckersbergportrættet): Måske skulle man ikke være bange for at lave filmene lidt længere. Altså, hvis man er tilpas interesseret, så har man jo ikke noget i mod, at den varer dobbelt så lang tid – altså 12 min.

Pernille: Det kan man jo sige: Fordi, hvis man går herind, så er man opsøgende. Fordi man gerne vil se noget.

Diskussionen om længde hænger – også i fokusgruppernes samtale – sammen med betragtninger om hvem, der er målgruppen, og om hvor motiveret den målgruppe er. Som Christina ovenfor også er inde på, så kunne man ud fra distributionskanalen (SMK Web TV på ww.smk.dk) argumentere for, at det må være et meget motiveret publikum, og at man derfor ikke skal være bange for at lave lange film. Det ville dog have en række konsekvenser for den mulige øvrige brug af filmene og deres appel til andre en af museets kernebrugere, hvis de blev endnu mere nicheprægede.

Formidling og musik

Musikken, der i flere af de viste film har en markant rolle, blev i alle fokusgrupperne fremhævet på trods af, at jeg ikke spurgte ind til det. Der er i fokusgrupperne tydeligt, at de har meget opmærksomhed på musikken og er reflekterede omkring, hvordan musikken er med til at styre videoernes udsagn.

Fg3

Amalie (i forbindelse med uenighed om musikken i Gottofer Codex): Ærgerligt, at de gør det humoristisk. De prøver, at gøre det til noget, det ikke er.

Maria: Det er sjovt, fordi det er så smalt.

Amalie: Det er som om, de siger: ”Åh I er kedelige, så vi sætter noget smart musik på”.

... Men spørgsmålet er, om det er det værd at pakke det ind i alt muligt for at prøve at få nogen, der egentligt ikke gider se det, til at se det.

Fg1

Niels (om Gottofer Codex): Jeg synes, stilen er kunstig, musikken er poppet som om dem, der har lavet det, har prøvet at gøre det mindre kedeligt.

...

Julie: Det er komisk med musikken som kontrast til det nørdede.

Fg2

Christina (om Gottofer Codex): Musikken var fedt, for så bliver målgruppen bredere og der kommer et eller andet drive i den. Jeg tænkte, at jeg godt kunne finde på at introducere den for min datter på 14, det ville jeg ikke, hvis det var klassisk.

Målgrupper og sammenhæng med museets brand

For at få et billede af, hvordan deltagerne i fokusgruppen opfattede henvendelsen til seerne i videoerne, spurgte jeg ved alle filmene til, hvem de mente, filmene talte til. En række af svarene peger på, at afsenderpositionen ikke altid er tydelig i filmene.

Desuden mener flere af deltageren, at videoerne er et udmærket spejl for det, de opfatter, at SMK står for – på godt og ondt.

Fg1

Gitte: Så syntes jeg, det er lidt broget. Form og kvalitet er broget. Der skal kun det på, (websitet, MK) der har det rigtige niveau.

Marianne: Broget eller bredt. Jeg synes, det passer ret godt til, hvad man kan komme ud for på SMK: Så er der Dylan, så er der Eckersberg og Hammershøi. Det brede billede, som Statens står for. Det er et godt spejl.

Fg2

Magnus: Hvordan hænger de film, vi har set i dag sammen?

Gitte: Det synes jeg ikke, de gør. Hvis man havde set alle portrætfilmene – det er jo en skabelon – så kan det også godt være, at man ville fornemme nogle mønstre i det. Der kører nogen gange noget musik og noget speak, men det er forskelligt, hvor meget det fylder, og hvad der har for en karakter.

Pia: Konservatorfilmen og Tal R kunne godt passe sammen, det er en arbejdsproces med detaljer og sådan noget.

Christina: Jeg sidder alligevel og tænker, at måske ville det være meget fedt, hvis der var lidt mere en rød tråd. ... Jeg tror, at det er fordi der kommer den der tilfældighed ind over. Vi smider alle sammen familiefilm på YouTube. Det bliver sku lidt tilfældig. Og så filmsproget. Og hvorfor er den ene form valgt frem for den anden?

Hvorfor web-tv?

Generelt er det overraskende, hvor rammende kritik deltagerne i fokusgrupperne kan komme med efter at have kigget på SMK Web TV i en times tid. Der er en række grundlæggende kritiske pointer – som også er underliggende for nogle af tidligere nævnte emner – der handler om de underliggende strategiske tilgange til brugen af levende billeder og web-tv.

Fg1

Lisbeth: Hvad er formålet med de her film? Er det underholdning eller er det pædagogisk? Eller skal jeg gå ind og se udstillingen? Er det bare en appetizer?

Niels: Ja, der er et skisma der. Hele politikken om: Hvad er det I vil med jeres web tv?

Lisbeth: ... Hvordan vil I tale kunstnernes ærinde. Hvad er en kunstner? Er det en der skal fremstilles med stor patos og alvor, eller skal man bare være mikrofonholder og lade Tal R tale vildt løs i et moderne udtryk, som måske ikke er så moderne endda? ...

Det er ikke spørgsmål, der kan gives et enkelt svar på, men kommentarerne kan være med til at påpege, at det underliggende strategiske valg tydeligt lader sig se i produktionerne. Det er synligt for brugeren, at SMK Web TV har haft en afsøgende karakter.

Den digitale bonus

En central gennemgående pointe, som både bliver udtalt eksplicit og kan findes underliggende i fokusgruppedeltagernes kritik, er forventningen eller den positive indstilling til at få "noget ekstra" eller en bonus.

Fg1

Gitte: Videoerne er en appetitvækker. Noget jeg kan hygge mig med, og så er det bare en bonus – og det skal det næsten også være – at jeg får noget, jeg ikke kan læse mig til.

Marianne: For mig giver det mest mening, at filmen netop bidrager med noget andet end udstillingen.

Fg3

Amalie (i forbindelse med Eckersberg portrættet): Alt det, vi får at vide her, er noget man kunne have læst sig til på nettet. Det var det jo overhovedet ikke som med Tal R, der får man indblik i noget, man ellers ikke ville stifte bekendtskab med. Det er det mest interessante.

Det er en pointe, der ligger tæt op ad betragtningerne samlet under overskriften "Nye verdener og talende billeder". Forventningen om en bonus griber fat i noget, som er grundlæggende for forventningen til mediet – og som også griber fat i de forventninger som vi som producenter af video har til mediet.

SMK Web TV er en del af afdelingen Digitale Produktioner. Følgende er sakset fra Digitale Produktioners projektplan fra januar 2010:

- levendegøre samlingerne og SMKs vidensbank
- bringe kunsten og museets viden tættere på nuværende og nye brugere

- gøre brug af formidlingsformer, der imødekommer brugernes forskellige forudsætningsniveau, mediebrug, lyst og behov
- skabe interesse for og udbredelse af SMKs værker og viden, nationalt og internationalt
- være med til at udvikle digital museumspraksis
- være nyskabende
- gøre kunsten og museets viden tilgængelig, inspirerende og vedkommende for nuværende og nye brugere
- glæde brugerne

Underliggende disse formålsbetragtninger forekommer der at ligge et sæt betragtninger, der handler om, hvad levende billeder / web-TV kan som formidlingsform. Jeg forestiller mig at kunne læse noget i retning af følgende mellem linjerne:

1. Video kan formidle et andet stof end museets andre anvendte medier
2. Video kan fange og fascinere og motivere flere/andre brugere end andre medier kan
3. Ved at bruge video på web kan man opnå en tættere relation til brugeren.
4. Video kan skabe en imødekommende formidling, der ikke stiller samme krav til brugeren
5. Video er selvformidlende og kan fungere relativt kontekstløst.

Når vores brugere i fokusgrupperne lægger vægt på, at det er mest interessant eller fascinerende at se ting, som de ikke ville kunne se andre steder eller på andre måder, så har det formentligt også at gøre med forventninger til mediet af samme art, som dem jeg mener at kunne læse mellem linjerne i SMKs strategi.

Helt spidsformuleret: Videomediet kan fortælle noget andet, end det der kan fortælles med andre medier – fx en udstilling eller en tekst. Derfor forventer og foretrækker brugerne i fokusgrupperne også produktioner, som indfrier disse forventninger.

Niels i Fokusgruppe 1 formulerer det på denne måde: " Når jeg tænker tilbage på det, så er det de to ting, jeg har oplevet." Så rammer det meget præcist, at der i videomediet er mulighed for at give vores brugere oplevelser, som vi ikke kan give dem på andre måder.